

Наталія ШЕМЯКІНА,
orcid.org/0000-0002-3827-8505
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри правничої лінгвістики
Національної академії внутрішніх справ
(Київ, Україна) *natalia-shemyakina@ukr.net*

ПРАГМАТИЧНИЙ ТА МЕТАТЕКСТОВИЙ АСПЕКТИ ВСТАВЛЕНИХ КОНСТРУКЦІЙ У ФРАНЦУЗЬКИХ ПУБЛІЦИСТИЧНИХ ТЕКСТАХ

У статті проведено аналіз прагматичних функцій основних типів вставлених конструкцій на матеріалі сучасної французької преси. Проблема вставності в певному обсязі досліджувалась на матеріалі французької мови, але не знайшла однозначного тлумачення. Автор статті пропонує свій підхід до питання форми, змісту та функцій вставлених конструкцій на матеріалі преси, що знаходиться в центрі уваги багатьох лінгвістів, оскільки великим є вплив засобів масової інформації на суспільство.

В ході дослідження автор підводить до висновку, що поява вставлених речень і їх осяг часто обумовлені не лінгвістичними, а екстралінгвістичними чинниками, а саме вони пов'язані з відображенням послідовності думки автора, відтворюючи зв'язок мислення та мови. Мова йде про явище додавання, яке є необхідним з огляду на смисловий бік речення, а не на структурний. Зі вставленою конструкцією все висловлення наповнюється у змістовому плані. Виявлені різні за комунікативною настановою типи вставлених речень (розповідні, питальні, окличні) відбивають функцію встановлення зв'язку з читачем, допомагають вираженню почуттів автора – здивування, захоплення, незадоволення, сумнів, тощо.

Серед вставлених конструкцій, що містять додаткову інформацію у вигляді звичних синтаксичних одиниць, дослідниця виявила у мові преси і провела аналіз вставлених конструкцій, що містять в дужках пунктуаційний знак «три крапки», пропонує розглядати їх як такі, що мають особливий прагматичний потенціал. З їх допомогою автор опосередковано впливає на читача, змушуючи його думати і, враховуючи власний досвід та зміст прочитаного, шукати те, що мав би сказати сам автор.

У даному дослідженні знаходимо підтвердження тези про свідомий підбір мовних одиниць з тим, щоб переконати читача, привернути увагу до своєї думки, долучити до свого способу мислення; отже, превалює прагматична спрямованість вживання тих чи інших мовних засобів для впливу на сприйняття інформації читачем та вміння автора тексту володіти цими засобами.

Ключові слова: *вставлені конструкції, інтенція автора, перлокутивний ефект, метатекстова функція, французька публіцистика.*

Nataliia SHEMYAKINA,
orcid.org/0000-0002-3827-8505
Candidate of Philological Sciences, Associate Professor;
Associate Professor at the Legal Linguistics Department
National Academy of Internal Affairs
(Kyiv, Ukraine) *natalia-shemyakina@ukr.net*

PRAGMATIC AND METATEXTUAL ASPECTS OF PARENTHETICAL CLAUSES IN FRENCH PUBLICISTIC TEXTS

The article analyzes the pragmatic functions of the main types of parenthetical clauses based on the material of the modern French press. The problem of parenthesis was studied to a certain extent on the material of the French language, but was not interpreted unequivocally. The author of the article offers own approach to the issue of the form, content and functions of the parenthetical clauses in press material, which is in the center of attention of many linguists, since the mass media influence on society is significant.

During the research, the author concludes that the appearance of parenthetical sentences and their meanings are often determined not by linguistic, but by extra-linguistic factors, namely, they are related to the reflection of the sequence of the author's thought, reproducing the connection between thinking and language. We are talking about the phenomenon of addition, which is necessary in view of the semantic side of the sentence, and not the structural side. With a parenthetical construction, the entire expression is filled in terms of content. The identified types of the parenthetical sentences (narrative, interrogative, exclamatory) that are different in communicative instruction reflect the function of establishing a connection with a reader, and help express the author's feelings - surprise, admiration, dissatisfaction, doubt, etc.

Among the parenthetical constructions containing additional information in the form of usual syntactic units, the researcher has found in the press language and analyzed the parenthetical clauses containing the punctuation mark "three dots" in parentheses, proposing to consider them as having a special pragmatic potential. With their help, the author indirectly influences the reader, forcing him to think and, taking into account his own experience and the content of what he/she read, look for what the author him/herself should have said.

In this study, we find confirmation of the thesis about the conscious selection of linguistic units in order to convince the reader, to draw attention to author's opinion, to attract to his/her way of thinking. Therefore, the pragmatic orientation of using certain language units to influence the reader's information perception and the author's ability to use these means prevails.

Key words: *parenthetical clauses, author's intention, perlocutionary effect, metatextual function, French journalism.*

Дослідження змістовної сторони мовних одиниць у порівнянні з їх формальними ознаками та прагматичним спрямуванням є одним з напрямків розвитку сучасного теоретичного та прикладного мовознавства. В ході вивчення окремих мовних явищ виявляються такі їх риси, які примушують переглянути, доповнити, уточнити, узагальнити раніше зроблені спостереження чи поширити їх на інші сфери функціонування мовної системи. Саме в такому плані, слід розглядати проблему вставлених конструкцій, яка не знайшла однозначного тлумачення у вітчизняному та зарубіжному мовознавстві.

Огляд спеціальної лінгвістичної літератури свідчить про те, що вставлені конструкції у різних мовах здавна привертала увагу багатьох вчених та дослідників ((Ігнатова, 1983; Іноземцева, 1992; Самольотова, 1980 та ін.). Проте, погляди на цей функціональний клас конструкцій, як правило, не збігаються, оскільки залежно від погляду на категорію вставності, або розрізняють вставні і вставлені речення, або об'єднують їх під спільною назвою «вставних предикативних одиниць», а складний синтаксичний комплекс із вставними та вставленими реченнями визначається як конструкція із синтаксично-інтегрованою структурою або «парентетично ускладнене речення» (Самольотова, 1980). Не існує також чіткого розмежування вставних та вставлених конструкцій у роботах французьких вчених (Grevisse, 1980; Le Goffic, 1994). У вітчизняних авторів, нечисленні дослідження вставлених конструкцій у французькій мові були виконані в основному на матеріалі художньої прози (Ігнатова, 1983) і тому не дали їх всебічного вивчення, якщо взяти до уваги, що дискурс публіцистичної преси знаходиться у річищі сучасних лінгвістичних досліджень.

Метою даної статті є встановлення функціональних особливостей вставлених конструкцій у французькій пресі з урахуванням їх прагматичних та метакомунікативних функцій в тексті.

Дослідження є актуальним, оскільки вставлені конструкції аналізуються в мові преси, яка, на нашу думку, є відображенням стану мови в цілому.

Перш ніж аналізувати прагматичні функції вставлених речень у сучасній французькій пресі, візьмемо за визначення формулювання, запропоноване Г. Козачук: «вставлені конструкції це конструкції, які містять додаткові повідомлення, зауваження, виступають поясненням до якогось із членів речення або до речення в цілому. На відміну від вставних, вставлені конструкції не мають модальних значень, не вказують на джерело повідомлення, на зв'язок та послідовність думок тощо. Вони свідчать про побіжні зауваження, додаткові повідомлення, які доповнюють, уточнюють зміст усього речення чи окремого його члена, а у зв'язку з цим вони не можуть починати речення, тому переважно стоять у середині або в кінці його» (Козачук, 2006: 349).

Ми погоджуємося з думкою про те, «що висловлювання свідчить про відображення світу суб'єктом, що говорить, а це означає, що суб'єктивний компонент входить у зміст всього, про що ми говоримо і про що думаємо. Визнання динамічності мовотворчого характеру, пов'язаного з тим, що мова передуює мовленню, приводить до висновку, що мислячий суб'єкт присутній на всіх етапах цього процесу, тобто на рівні мовної системи, а також як суб'єкт, що мислить, говорить та слухає на рівні мовлення» (Мінкін, 1999: 6–11). Отже, цей факт вимагає когнітивного підходу у вивченні семантики та прагматики висловлювання у мовленні, взаємодії семантичного і прагматичного аспектів.

Вставлені речення є свідченням мислення і мовленнєвої активності автора, який має певну мету. Акт комунікації і прагматичний аспект у цьому випадку взаємодіють і ведуть до перлюктивного ефекту.

Зовнішні причини, які обумовлюють появу, еволюцію і функціонування лінгвістичних форм, що складають арсенал мови, беруть участь у реалізації наміру автора. Автор, одна з категорій прагматики, є активним учасником комунікації, компетентною людиною, яка керує мовленнєвим актом, враховуючи екстралінгвістичний фактор (фактор адресата). Соціальне призначення мов-

ленневого акту зумовлює форму і семантику одиниць, які вносять додаткову інформацію, часто з авторською оцінкою, у формі різних комунікативних типів речення, ґрунтуючись на соціальній характеристиці читача та на правилах соціального етикету, а також на пресупозиції, яка має у собі компонент «мовець вважає істинним, що ...», і одночасно усвідомлення адресатом імпліцитного смислу, локалізації «я» мовця/того, хто пише, категорію модальності.

Аналіз денотативного аспекту вставленого речення або змісту повідомлення свідчить про те, що:

1. Автор часто представлений у вставленому реченні займенником *je*, що привертає увагу читача до думки автора, його точки зору або як джерело, яке слід взяти до уваги.

(01) *En Europe, un scénario de film – je ne parle pas d'un faux film d'auteur qui n'intéressera que son auteur, mais d'un film destiné à intéresser le public – est l'objet de cinq ou de six traitements successifs, au cours desquels le scénariste améliorera progressivement son travail.* (Le Figaro)

У першому прикладі йдеться про те, що у Європі сценарій фільму, який має зацікавити публіку, переглядається п'ять, шість разів і сценарист, звичайно, поліпшує його та роботу над фільмом, але мова не йде про погані фільми, які є цікавими лише їх автору. Автор, таким чином, говорить про відсутність переробки змісту сценарію, як про недолік подібних фільмів, тобто у підтексті закладено авторське несхвалення.

2. Вставлені речення містять звертання до читача, яке здійснюється за максимою ввічливості; рекомендацію автора, результатом чого має бути правильне розуміння і виконання дії, тобто необхідний результат. Наприклад:

(02) *La Havraise Catherine Schindler, elle, célèbre les «Recettes oubliées» de la Normandie. Haute et Basse «ce qui est défi et nous vaut aussi bien la recette de la morue à la fécampoise que du rouget à la cherbourgeoise (n'oubliez pas d'écraser les foies dans la sauce qui deviendra d'un très beau rose).* (Le Figaro)

(03) *Le chef des super-déguelasses, Qualem, est un genie du crime. Il détourne un avion et cambriole en plein vol une somme assez coquette. Hélas? Une petite perturbation passagère compromet tout, et l'hyper-affreux perd trois valises pleines de sous en pleine montagne. Il prend un otage et force le king des guides à retrouver la tirelire. Il, donc, se fait copieusement tabasser; traverse le pole Nord torse nu, transperce un sbire sur les stalagmites (pas des stalactites, trop facile. Regardez la différencedans le*

dictionnaire) et embrasse son ex-fiancée. Le gentil gagne? C'est la loi du genre. (Le Nouvel Observateur)

У вставленому реченні (02) автор рекомендує спосіб приготування тріски, як це роблять у місті Фекамп, а у прикладі (03) автор іронізує з приводу одного з фільмів, де герой фільму для того, щоб побачити свою колишню наречену постійно свариться, пересікає північний полюс з оголеним торсом, вбиває агента поліції на сталагмітах (що підіймаються із дна печери). Наче можна вбити на сталактитах, звисаючих зі стелі печери! Іронізуючи, автор рекомендує читачеві подивитися різницю у значенні цих слів у словнику.

3. Встановлення контакту з читачем, що входить у комунікативний намір автора, є проявом метакомунікативного аспекту висловлювання. Спонукальна форма дієслова у першій особі множини містить у собі і автора, тобто думка комунікантів може збігатися відносно загальновідомого факту. В інших випадках за формою спонукального способу може ховатися – «ми журналісти, які бачили, можемо відзначити, що...».

(04) *Peter Jackson ne s'est pas contenté, originalement, de donner vie à l'imaginaire poético-terrifiant des jeunes filles, rempli de châteaux forts animés et de sculptures vivantes; il a aussi construit son film comme un véritable thriller dont l'issue est d'autant plus forte qu'elle paraît annoncée (notons que la scene finale est un bijou d'épouvante et de montagne), tout en réunissant la gageure de s'immiscer dans l'âme elle-même de ses deux heroïnes.* (Première).

Режисер зняв фільм про двох дівчат (04), для яких розлучитися було найжахливішим покаранням. Фільм, знятий як справжній трилер і виявився у цьому сенсі сильнішим, ніж говорилося. Монтаж фінальної сцени фільму, на думку автора, є найкращою сценою жаху. Таким чином, автор називаючи цю сцену «bijou d'épouvante» високо її оцінює і висловлює свою точку зору не тільки на заключний епізод, але й на фільм взагалі. Намір автора буде реалізований, якщо читач піде подивитися цей фільм.

4. Вірогідність факту й упевненість автора у повідомленні виражаються у конструкціях, які ускладнюються модальними прислівниками. У кожному випадку підсилюється взаємодія локутивного та іллокутивного аспектів висловлювання, що веде до перлокутивного ефекту, досягнення авторської інтенції. Наприклад:

(05) *Le savoir des hommes ne cesse pas jamais de s'accroître. Nous savons plus sur presque tout – non pas sur tout, sans doute, car il y a aussi des techniques et des comportements qui s'oublent,*

mais sur presque tout – que nos arrière-grands-parents qui en savaient plus sur l'Univers que les humanists de la Renaissance, qui en savaient plus que les juristes romains ou les géomètres grecs. (L'Express international)

Автор стверджує, що знання людини завжди зростають, прогресують, і що ми, сучасні люди, знаємо більше, ніж наші предки. Натомість, у вставленому реченні автор уточнює – не про все, звичайно, але майже про все, бо завжди є щось, що забувається. Неодноразово обґрунтований доказ подається читачеві як істина, що не викликає сумніву і стала загальноприйнятою думкою.

5. Вводячи у вставлене речення висловлювання особи, про яку йде мова, автор дає їй соціальну характеристику та звертає увагу на характерні риси цієї особи. Іноді у цьому відчувається іронія автора. Висловлювання – пряма мова, яка належить особі, про яку йде мова, є особливим стилістичним заходом, за допомогою якого акцентується достовірність факту, характеризується особа.

6. Вставлене речення виконує функцію додаткового повідомлення. При цьому автор іноді посиляється на відомі факти або статистичні дані. Такі конструкції мають підтекстові значення «майте на увазі», «знайте» і належать до метакомунікативів. Наприклад:

(06) *Une relance des salaires? On l'a vu plus haut? Permettra sans doute une progression de la consommation, à condition que le Français n'aient plus peur du chômage. Le coup de pouce donné aux smicards (ils sont 2, 04 millions) n'est pas contestable en soi, bien entendu.* (Le Nouvel Observateur)

(07) *La discussion-marathon de Versailles – qui a duré plus de onze heures – a été entourée de la plus grande discrétion.* (Le Nouvel Observateur)

Додаткова інформація міститься у реченні (07), в той час коли у вставленому реченні (06) автор спирається на статистичні дані, надаючи максимально точні відомості.

7. Вставлена конструкція часто є дуже поширеною, що пов'язано із ситуацією, необхідністю коментування, роз'яснення, надання додаткових відомостей з питання. У таких поширених конструкціях може бути як авторська оцінка так і нова, невідома читачам інформація. Глибина таких конструкцій – досить велика (до шістдесяти і більше слів). Поширені постпозиційні вставлені речення є необхідним відступом автора, який має допомогти читачеві розібратися в обговорюваній проблемі. Це тлумачення є організацією читачького сприймання, завдяки чому досягається перлокутивний ефект.

8. Авторська позиція виражається у вставлених конструкціях пояснювального характеру, оскільки пояснення є авторським розумінням питання. Наприклад:

(08) *Ben Harper est arrivé de nulle part – c'est –à-dire de Claremont, un bled situé à quelques dizaines de kilomètres à l'est de Los Angeles – avec un premier album éblouissant.* (Le Nouvel Observateur)

У прикладі (08) талановитий співак Бен Харпер прибув з блискучим альбомом пісень з «нізвідки» – так автор називає і оцінює Claremont (=bled), пустельну малонаселену місцевість у декількох десятках кілометрів до сходу від Лос-Анжелосу.

9. Досить часто автор використовує невербальний засіб передачі вставленості. Особливий прагматичний потенціал мають дужки з трьома крапками, що стоять у кінці речення або перед реченням, за допомогою яких журналіст опосередковано впливає на читача, змушуючи його думати і, враховуючи свій досвід та зміст сказаного, шукати те, що міг би сказати автор. Виходячи з цього, можна вважати, що пунктуаційні знаки належать до метааспекту речення, і що знак «три крапки» є «найсемантичнішим» (Doragne, 1984: 65), зумовленим структурною неповнотою конструкції і, додамо, семантичною неповнотою висловлювання.

Якщо дужки із трьома крапками стоять перед реченням, вони закликають читача бути уважним, прочитати те, що іде далі, а це, звичайно, є важливою думкою, яка пояснює те, що було сказане раніше. Це може бути речення, в якому мовець (не автор) висловлює сильні емоції (страх, обурення тощо). Наприклад:

(09) *Audition du témoin J. J. devant le TRIR*

Nos voisins sont venus, ils ont détruit notre maison et ont commencé à manger notre bétail. (...) Ils nous regardaient, on se regardait. (...) Ils ont commencé à nous tuer. Nous nous sommes réfugiés dans les forêts voisines. (...) À ce moment-là, j'étais avec ma petite soeur qui était déjà blessée? Mais elle n'était pas encore morte. (...) Ils l'avaient grièvement blessée sur la tête... Ils nous ont emmenés dans la Maison Culturelle. (...) Ils passaient toute la journée à boire et à fumer du chanvre. J'ai vu un jeune homme se précipiter sur moi... Il a vraiment fait des choses humiliantes. Cela a été un grand choc pour moi. (...) Je tremblotais. J'avais vraiment perdu la tête. J'aurai dû souhaiter mourir à ce moment-là. (Le Monde)

У наведеному прикладі перед реченням вживається складний пунктуаційний знак (...). Вживання кожного знака мотивовано об'єктивно та суб'єктивно. Три крапки, як відомо, повертають

думку до початку висловлювання, а квадратні дужки є засобом урізноманітнення пунктуаційних знаків, особливо у текстах, де були вже вжиті круглі дужки. А Допань (Doragne, 1984) називає знак [...] рідким пунктуаційним знаком, перелічує його функції, якщо він є правостороннім, і нічого не повідомляє про цей знак зліва від речення. На нашу думку, знак три крапки у квадратних дужках означає більший відступ від основного тексту. Однією із функцій цього правостороннього знака французький вчений (Doragne, 1984) називає функцію купюри, пропуску частини висловлювання. З нашої точки зору, згадана функція характерна і для цього знака зліва. Розміщуючи його перед реченням, автор підкреслює експресивний характер висловлювання мовця, але вважає можливим не наводити частину висловлювання, примушуючи читача відчувати схвильованість, психологічний стан особи і відповідно прореагувати.

Схвильована жінка, виступаючи як свідок у суді, могла б заповнити ці паузи різного роду вигуками, звертаннями до слухачів, проханнями вірити тому, що вона говорить, що пережила. Так, приклад (09) можна було б уявити наступним чином:

Nos voisins sont venus, ils ont détruit notre maison et ont commencé à manger notre bétail. (Mon Dieu! On croirait qu'ils voulaient manger nous aussi). Ils nous regardaient, on se regardait. (Et puis, ah, croyez-moi sur parole!) Ils ont commencé à nous tuer. Nous nous sommes réfugiés dans les forêts voisines. (En vain nous nous croyons que c'était un lieu sûr! On n'a pas su se cacher d'eux. Et ma soeur...) À ce moment-là, j'étais avec ma petite soeur qui était déjà blessée? Mais elle n'était pas encore morte. (Pauvre petite! Elle souffrait si fortement ...) Ils l'avaient grièvement blessée sur la tête... Ils nous ont emmenées dans la Maison Culturelle. (Est-ce qu'on peut parler de la culture de ces gens, de ces bêtes sauvages?) Ils passaient toute la journée à boire et à fumer du chanvre. J'ai vu un jeune homme se précipiter sur moi... Il a vraiment fait des choses humiliantes. Cela a été un grand choc pour moi. (J'ai été écrasée. Ah? Comment supporter ces douleurs infernales? J'avais peur...) Je tremblotais. J'avais vraiment perdu la tête. J'aurai dû souhaiter mourir à ce moment-là.

Круглі дужки з трьома крапками часто знаходяться у середині речення, де можна помістити як словосполучення, так і речення. Наприклад:

(10) *Les propositions ne sont pas acceptables en l'état et j'aurai l'occasion de le dire très clairement au Conseil européen. Ces propositions de baisse des prix (...) sont beaucoup trop importantes, et c'est particulièrement inadapté en ce qui concerne*

la France dans le domaine bovin, dans le domaine laitier et aussi dans le domaine des oléagineux (...). (Le Monde)

У першому випадку у дужках, усередині речення, можна було б розташувати підрядне речення «dont nous avons parlé» – («про які ми говорили»), тобто про пропозиції європейської комісії по зниженню цін. Хоча це і важливо, але для Франції це є неприйнятним у галузі виробництва рогатої худоби, у молочному виробництві та виробництві олійних культур (що залежить від багатьох причин і, в першу чергу, це пов'язано із захистом інтересів виробників). Те висловлювання, що розташоване у дужках у кінці речення, може бути одним із варіантів того, про що не сказав мовець, розраховуючи на те, що читачеві відома ситуація у державі стосовно політики у галузі сільського господарства.

Крім модальності ствердження, притаманної вставленим конструкціям («я стверджую, що...»), не менш характерною для них є модальність питальності («я питаю»). Комунікативна мета наведених речень полягає у спонуканні до отримання інформації. Такі речення мають різні формальні характеристики, різну семантику і комунікативну функцію. У мові преси питальні і окличні речення часто сполучаються у вставленому реченні, передаючи різноманітні почуття автора: нерозуміння, обурення або риторичне питання, що не потребує відповіді, як у наступному прикладі:

(11) *L'aide humanitaire est un grand problème ... Le pays est dans un état épouvantable, il faut donc l'aider. Oui, mais comment éviter ce qui est arrivé aux Médecins du monde qui ont vu se volatiliser 240 tonnes d'aides médicales et alimentaires? (Si mes calculs sont bons? Cela fait un grand convoi ferroviaire ... disparu! L'a-t-on retrouvé aujourd'hui?).* (Le Figaro)

Автор, обурений зникненням гуманітарної допомоги, говорить про те, що «...тож зник цілий залізничний ешелон!» «Знайшли ми його сьогодні?» – запитання, на яке немає відповіді.

З категорією автора пов'язана категорія локалізації, що позначає граматичний час, який співвідноситься з моментом мовлення, з положенням мовця або того, хто пише, у просторі і у часі (егоцентризм і дейксис). Це виражається у вставленій конструкції в показниках дієслівного комплексу, у переважному вживанні часових форм дійсного способу, що укладається у відому рамку «я – тут – зараз».

Висновки. Вставленим реченням у пресі притаманні: пропозиція, сполучення інтенцій автора, поєднання локутивного та іллокутивного аспектів, які забезпечують перлокутивний ефект, а

також метакомунікативний аспект, коло засобів якого є дуже широким за рахунок вживання пунктуаційних знаків (окличного знаку, трьох крапок). Денотативний аспект визначається за допомогою аналізу основного речення, вставленого речення та контексту, що допомагає відобразити зв'язок змісту і «я» автора.

Прагматичний аспект речення або НФЄ, у складі яких є вставлена конструкція, полягає у цілеспрямованому впливі на адресата. Іntenція автора спрямована на вплив на читача, на формування певного ставлення до подій, для чого він використовує об'єктивну інформацію, вірогідні

факти, демонструє свою впевненість, коментує, роз'яснює, подає своє розуміння питання, використовує експресивні варіанти речень (оцінні, окличні, питальні), невербальні засоби передачі вставленості, графічні засоби, змушує читача знайти необхідний варіант пропущеного речення (виходячи із поняття зв'язності тексту), дає можливість відчувати психологічний стан мовця.

Комунікативний намір автора співіснує з метакомунікативним аспектом мовлення і виражається у дотриманні автором етичних норм (ввічливості), правильності мови, встановленні контакту з адресатом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ігнатова О.І. Семантика і функції парентетичних конструкцій в художній прозі Р. Роллана : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.05. К., 1983. 162 с.
2. Іноземцева І.О. Лінгвістичний статус, семантика і функція парентетичних внесень у тексті : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Київ. Держ. пед. ін-т ін. мов. К., 1992. 17 с.
3. Козачук Г.О. Українська мова: практикум : навчальний посібник. Київ : Вища школа, 2006. 414 с.
4. Самольтова Р. С. Структурно-семантичні властивості та функціонально-стилістичний статус парентези у сучасній німецькій мові : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Мінський держ. пед. ін-т ін. мов. Мінськ, 1980. 24 с.
5. Шемякіна Н. В. Особливості актуального членування вставних речень, які передають слова автора. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Філологія*. Маріуполь : МДУ, 2018. Вип. 18. С. 335–342.
6. Doppagne A. La bonne punctuation: clarté, précision. P. : Duclot, 1984. 112 p.
7. Grevisse M. Grammaire française avec des remarques sur la langue d'aujourd'hui. P. : Duclot, 1980. 1591 p.
8. Le Goffic P. Grammaire de la phrase française. P. : Hachette, 1994. 591 p.

REFERENCES

1. Ihnatova O.I.(1983) Semantyka i funktsii parentetychnykh konstrukttsii v khudozhnii prozi R. Rollana [Semantics and functions of parenthetical constructions in R. Rolland's fiction] : dys. ... kand. filol. nauk : 10.02.05. K., 1983.162 s. [in Ukrainian]
2. Inozemtseva I.O.(1992)Linhvistychnyi status, semantyka i funktsiia parentetychnykh vnesen u teksti. [Linguistic status, semantics and function of parenthetical entries in the text] : avtoref. dys. ... kand. filol. nauk : 10.02.04 / Kyiv. Derzh. ped. in-t in. mov. K., 1992. 17 s. [in Ukrainian]
3. Kozachuk H.O.(2006) Ukrainska mova: praktykum: navchalnyi posibnyk. [Ukrainian language: practicum: study guide] Kyiv : Vyshcha shkola, 2006. 414 s. [in Ukrainian]
4. Samolotova R. S.(1980) Strukturno-semantychni vlastyivosti ta funktsionalno-stylistychnyi status parentezy u suchasnii nimetskii movi.[Structural-semantic properties and functional-stylistic status of the parenthesis in the modern German language] : avtoref. dys. ... kand. filol. nauk : 10.02.04 / Minskyi derzh. ped. in-t in. mov. Minsk, 1980. 24 s. [in Russian]
5. Shemiakina N. V. (2018) Osoblyvosti aktualnoho chlenuvannia vstavnykh rechen, yaki peredaiut slova avtora. [Features of the actual division of parenthetical clauses, which convey author's words] *Visnyk Mariupolskoho derzhavnoho universytetu. Serii: Filolohiia*. Mariupol : MDU, 2018. Vyp. 18. S. 335–342. [in Ukrainian]
6. Doppagne A. (1984) La bonne punctuation: clarté, précision. [The right punctuation: clarity, precision] P. : Duclot, 1984. 112 p. [in French]
7. Grevisse M. (1980) Grammaire française avec des remarques sur la langue daujourdhui. [French grammar with remarks on the language of today] . P. : Duclot, 1980. 1591 p. [in French]
8. Le Goffic P. (1994) Grammaire de la phrase française. [French sentence grammar]. P. : Hachette, 1994. 591 p. [in French]